

REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

BILTEN

27 – 2007 Živa stoka

AGRARNI MARKETINŠKI INFORMACIONI SISTEM
CRNE GORE

4. jul 2007. Vol. 2, Broj 27 Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore www.minpolj.vlada.cg.yu
www.amiscg.org

Ponuda na stočnim pijacama	2-3
Pregled cijena žive stoke	3-7
Proizvodnja travne silaže	8-10

PONUDA NA STOČNIM PIJACAMA

Dobra ponuda i potražnja jagnjadi

Na svim stočnim pijacama u Crnoj Gori bila je dobra ponuda i potražnja jagnjadi. Cijena im se kratala od 2€ u Pljevljima do 2,7€ u Baru. Prosječna dominantna cijena jagnjadi na nivou Crne Gore bila je 2,32€.

U ponudi na stočnim pijacama u Crnoj Gori dominiraju telad od 80 do 160 kg i jagnjad.

Cijene su na približno istom nivou od prošle nedjelje. Blagi pad cijene bilježimo kod teladi i jaradi.

Bar

Karakteristika ove nedjelje je blagi pad cijene jagnjadi zbog prisustva jagnjadi sa sjevera, i mali porast cijena teladi i junadi preko 300 kg.

Cijene ostalih kategorija su bez promjena. Moramo naglasiti da je kod pojedinačne prodaje jagnjadi i jaradi cijena nešto veća od prikazane i računa se po kilogramu polutke. Cijene potiču od klaničara i od farmera.

Berane

Značajnijih promjena na stočnoj pijaci u Beranama ove sedmice nije bilo.

Dobra ponuda je bila kod kategorija teladi, krava za klanje, prasadi, jagnjadi, priplodnih ovaca i priplodnih krava (melezi). I dalje je velika tražnja za priplodnim kravama i junicama u čistoj rasi. Cjenovni trend nije bitno promijenjen.

Nikšić

Na stočnoj pijaci u Nikšiću ove nedjelje, kao ni prethodne, nije bilo ponude. Cijene su zadržane na prošlonedjeljnom nivou.

Pljevlja

Protekle sedmice na pijacama u Pljevljima zabilježena je dobra ponuda

jagnjadi zbog velike potražnje jagnječeg mesa na primorju. Dobra ponuda zabilježena je i kod teladi. Cijene su uglavnom ostale nepromijenjene. Blagi pad cijena zabilježen je kod jagnjadi.

Podgorica

Na podgoričkoj stočnoj pijaci ovog ponedjeljka mala ponuda, mada je i interesovanje kupaca bilo veoma malo. Primjetan je pad cijene jagnjadi i kako kažu trgovci to je otprilike realna cijena jednaka onoj od prethodne godine za isti

vremenski period. Takođe i cijene žive mjere prasadi su takođe niže ali je kupaca veoma malo.

Bijelo Polje

Zbog sezonskih radova u poljoprivredi, ponuda svih vrsta i kategorija stoke na bijelopoljskim stočnim pijacama u toku prethodne sedmice je manja.

Cijene su, uz neznatna kolebanja, zadržale isti nivo.

**REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE**

IZVJEŠTAJ O CIJENAMA ŽIVE STOKE

Datum prikupljanja podataka: 28. 6. - 4. 7. 2007. godine
Izveštaj sastavila: Služba za selekciju stoke RCG

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
1	Telad 80-160 kg SIM kg	~	2.60 (2.60-2.60)	2.80 (2.70-2.85)	~	~	2.70 (2.60-2.90)	2.70 (2.63-2.78)
2	Telad 80-160 kg kg	2.90 (2.70-3.00)	2.50 (2.50-2.50)	2.30 (2.20-2.50)	2.75 (2.60-3.00)	2.60 (2.40-2.70)	2.60 (2.40-2.70)	2.61 (2.47-2.73)
3	Junad do 300 kg SIM kg	~	~	~	~	~	1.90 (1.70-2.10)	1.90 (1.70-2.10)
4	Junad do 300 kg kg	~	~	~	1.95 (1.80-2.20)	~	1.60 (1.40-1.70)	1.78 (1.60-1.95)
5	Junad preko 300 kg SIM kg	~	~	~	~	~	1.60 (1.50-1.70)	1.60 (1.50-1.70)
6	Junad preko 300 kg kg	1.60 (1.80-1.90)	1.50 (1.50-1.50)	1.55 (1.50-1.60)	1.60 (1.50-1.80)	1.80 (1.60-1.80)	~	1.61 (1.58-1.72)
7	Krave za klanje SIM kg	~	1.20 (1.20-1.20)	~	~	~	~	1.20 (1.20-1.20)
8	Krave za klanje kg	0.90 (0.80-1.00)	1.00 (1.00-1.00)	0.90 (0.80-1.00)	0.90 (0.80-1.10)	1.00 (0.90-1.10)	~	0.94 (0.86-1.04)
9	Prasad kg	~	2.00 (2.00-2.00)	2.60 (2.50-2.65)	2.80 (2.50-3.20)	~	2.40 (2.30-2.50)	2.45 (2.33-2.59)
10	Jagnjad kg	2.60 (2.50-2.70)	2.20 (2.15-2.30)	2.10 (2.00-2.20)	2.50 (2.40-2.60)	2.20 (2.00-2.40)	2.30 (2.10-2.50)	2.32 (2.19-2.45)
11	Ovce za klanje kg	~	2.00 (2.00-2.00)	~	~	~	~	2.00 (2.00-2.00)
12	Jarad kg	2.90 (2.70-3.00)	2.00 (2.00-2.00)	2.20 (2.10-2.30)	2.70 (2.60-2.80)	~	2.40 (2.30-2.50)	2.44 (2.34-2.52)

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
13	Priplodne ovce grlo	~	90.00 (100.00-130.00)	~	100.00 (80.00-120.00)	~	~	95.00 (90.00-125.00)
14	Priplodne koze grlo	~	80.00 (60.00-90.00)	~	90.00 (80.00-100.00)	~	~	85.00 (70.00-95.00)
15	Priplodne junice SIM grlo	~	~	~	~	1,000.00 (800.00-1,200.00)	~	1,000.00 (800.00-1,200.00)
16	Priplodne junice HF grlo	~	~	~	1,100.00 (800.00-1,300.00)	~	~	1,100.00 (800.00-1,300.00)
17	Priplodne krave HF grlo	720.00 (720.00-720.00)	~	~	1,200.00 (900.00-1,400.00)	~	850.00 (850.00-940.00)	923.33 (823.33-1,020.00)
18	Priplodne krave Melez grlo	~	600.00 (500.00-1,100.00)	700.00 (550.00-900.00)	600.00 (400.00-800.00)	750.00 (700.00-750.00)	700.00 (620.00-740.00)	670.00 (554.00-858.00)

*Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

Cene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 25.6-1.7.2007. godine

Jedinica mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija											Vojvodina						Dominantna cena Srbija					
			Beograd	Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš - Beljin	Pirot	Požarevac	Smederevo	Osiponica	Vranje	Zajčar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor		S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin		
Dviske	sve		140	150	100	110	140	150	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	140
Jagnjad	sve		160	150	130	140	160	180	200	200	180	150	200	150	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	160
Jarići	sve		160	140	130	130	150	150	160	160	160	140	150	120	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	160
Junad	do 300 kg	HL	---	---	110	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Junad	do 300 kg	SM	130	---	120	120	---	130	130	130	115	---	130	120	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	130
Junad	>480 kg	sve	120	125	120	120	---	120	120	120	---	---	120	110	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	120
Koze	sve		80	---	80	70	90	---	---	---	---	---	100	70	70	---	---	---	---	---	---	---	---	---	70
Krave za klanje	HL		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Krave za klanje	SM		80	70	80	80	80	80	80	80	75	---	75	75	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	80
Krmače za klanje	>130 kg	sve	60	70	55	50	45	---	---	---	50	45	---	65	65	---	---	---	---	---	---	---	---	---	65
Ovca	sve		110	100	100	80	120	100	90	100	100	100	100	100	100	100	90	100	90	100	90	100	90	100	100
Ovnovi za priplod	sve		140	120	110	110	150	---	---	---	110	110	120	110	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	110
Prasad do 15 kg	sve		90	80	70	---	85	90	110	70	70	70	110	100	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	100
Prasad do 25 kg	sve		90	70	70	70	80	80	100	100	65	65	100	100	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	100
Priplodne junice	sve		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Priplodne krave	HL		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Priplodne krave (din/griu)	SM		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	130	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Štižežad	sve		140	---	120	120	145	150	---	150	130	---	120	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	120
Telad	80-160 kg	HL	200	---	180	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	200
Telad	80-160 kg	SM	240	220	240	230	240	230	190	200	---	---	210	220	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	240
Tovljenici	80-130 kg	sve	70	70	70	70	---	70	---	65	60	60	90	80	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	70
Tovljenici	>130 kg	sve	65	70	55	60	---	60	---	50	50	50	80	70	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	60

Izvor: STIPS

Cijene su izražene u dinarima. (1Euro = 80 dinara)

Prikaz cijena u kn/kg za grupu proizvoda / Stočni sajam-livestock market

Prices for product group

U razdoblju: od 25.06.2007. do 01.07.2007. (26.tj.2007.god.)

Uspoređeno s razdobljem: od 11.06.2007. do 17.06.2007. (24.tj.2007.god.)

Hrvatska

Proizvod	Tip	Cijena	Razl.
tele simental (80-160 kg)-calf .	1.Min	21,00	1,00
	2.Max	30,00	2,00
	Prosjek	24,78	0,45
tele holstajn (80-160kg)-calf .	1.Min	24,00	1,00
	2.Max	25,00	0,00
	Prosjek	24,50	0,50
junica simental (za klanje)-heifer .	1.Min	10,00	0,00
	2.Max	12,50	0,00
	Prosjek	10,97	0,16
junica holstajn (za klanje)-heifer .	1.Min	10,00	-1,00
	2.Max	10,00	-1,00
	Prosjek	10,00	-1,00
bik simental (>450kg)-beef .	1.Min	11,00	0,00
	2.Max	17,00	0,00
	Prosjek	12,15	-0,10
bik holstajn (300-450 kg)-beef .	1.Min	11,00	0,00
	2.Max	12,00	0,00
	Prosjek	11,50	0,00
krava simental (za klanje)-cow .	1.Min	4,00	0,00
	2.Max	10,00	0,00
	Prosjek	5,53	0,06
odojak (25-35 kg)-piglets .	1.Min	10,00	0,00
	2.Max	16,40	0,00
	Prosjek	11,94	-0,03
svinja (80-120 kg)-pig .	1.Min	7,00	0,00
	2.Max	12,00	0,00
	Prosjek	8,33	0,07
krmača (za klanje)-sow .	1.Min	5,00	0,00
	2.Max	6,00	-1,00
	Prosjek	5,75	0,00
janjad-lambs .	1.Min	18,00	1,00
	2.Max	28,00	-7,00
	Prosjek	22,93	-0,98
ovca (za klanje)-sheep .	1.Min	----	----
	2.Max	----	----
	Prosjek	----	----
jare-kid goat .	1.Min	18,00	0,00
	2.Max	25,00	0,00
	Prosjek	19,77	0,05
ždrijebe-foal .	1.Min	12,00	0,00
	2.Max	13,00	0,00
	Prosjek	12,50	0,00
konj-hors .	1.Min	10,00	0,00
	2.Max	10,00	0,00
	Prosjek	10,00	0,00

Cijene su izražene u kunama. (1Euro = 7,3 Kuna)

Izvor: TISUP

PROIZVODNJA TRAVNE SILAŽE

UVOD

Silaža predstavlja biološki fermentisanu ili hemijski konzervisanu stočnu hranu biljnog porijekla. Postoje dva tipa siliranja: topli i hladni postupak. Danas je rasprostranjeniji hladni postupak.

Silaža je po hemijskom sastavu i hranjivoj vrijednosti veoma slična zelenoj hrani i zbog toga je posebno značajna za ishranu preživara, naročito goveda, tokom zime kada zelena masa nedostaje.

Travna silaža može se spremati od svih vrsta trava i leguminoza kako sa prirodnih tako i sa sijanih travnjaka.

OBJEKTI ZA SILIRANJE TRAVE

SILO – JAMA

Prečnik silo jame je oko 2,5 m a dubina je oko 6 m. Karakteristika ovih objekata za siliranje je teška manipulacija sa silažom pa se manje upotrebljavaju.

SILO – TORANJ

Ovo je nadzemni objekat, karakteristike su mu: zauzima malo prostora, skupa izgradnja, teška manipulacija sa silažom. I ovi objekti se malo upotrebljavaju.

SILO – TRENČ

Ovo je najrasprostranjeniji oblik objekata za siliranje. Jednostavna je izgradnja. Gradi se širine minimalno 3 m, visine oko 1,8 m i dužine po želji i mogućnostima. Za izgradnju se koristi armirani beton, blokovi, cigla, drvo i dr.

Objekat se gradi na površini ili malo ukopan u zemlju.

FAZE SPREMANJA SILAŽE

1. KOŠENJE

Travna silaža se može spremati od trava i od leguminoza. Košenje se obavlja u različitim fazama razvoja i to:

- Trave kad isklesa najbrojnija biljna vrsta i
- Leguminoze u početku obrazovanja cvijetnih pupoljaka.

Visina košenja je na 4 – 5 cm. Kosidba može biti:

- a) ručna (spora, skupa i neravnomjerna) i
- b) mašinska (brza, jeftina i ravnomjerna. Može se obavljati motornim i traktorskim kosačicama sa oscilatornim ili rotacionim uređajem za košenje).

2. PROVENJAVANJE

Optimalna vlažnost travne mase treba da bude 70 i 75 % (donja granica - 65 % i gornja granica - 75 %). Dužina provenjavanja pokošene mase zavisi od vremenskih uslova i kreće se od 4 h pa do jednog dana

3. SAKUPLJANJE I SITNENJE TRAVE

Sakupljanje i sitnjenje provenute trave je najjednostavnije obavljati silažnim kombajnom. Provenuta masa se kupi pick-up sakupljačem koji je ubacuje u dio kombajna sa noževima. U ovom dijelu se vrši sitnjenje travne mase na veličinu od 2 – 4 cm i automatski se ubacuje u traktorsku prikolicu kojom se dalje odvozi do mjesta za siliranje.

4. SABIJANJE

- Istovaranje provenute i usitnjene mase
- Raspoređivanje provenute i usitnjene mase (debljina sloja do 10 cm).
- Svaki sloj prije sabijanja trebalo bi tretirati rastvorom bakterija mliječno-kisjelinskog vrenja.
- Za sabijanje se koriste teški traktori koji se još više opterećuju vrećama pijeska i drugim teškim materijalima. Sabijanje treba da se obavlja do tvrdoće podloge da točkovi traktora ne upadaju u nju. Ovo je najduži proces u toku spremanja silaže.

Ovaj proces se ponavlja poslije svakog novog sloja travne mase a silo-trenč je napunjen kada u njemu ima minimum 1,2 m visine silažne mase.

5. PREKRIVANJE

Nakon popunjavanja i sabijanja travne mase u silo-trenču pristupa se njegovom pokrivanju. U našim uslovima najbolje je to uraditi PVC-folijom. Prilikom prekrivanja treba strogo voditi računa da ne dođe do oštećenja na prekrivaču kao i o spoljašnjim ivicama silažne mase. Naime, silažna masa po svojim ivicama mora da bude dobro obavijena folijom da nebi dolazila u kontakt sa kiseonikom. Poslednja faza u spremanju silaže je naslaganje teških materijala po njoj radi što boljeg sabijanja i istiskivanja vazduha.

FAKTORI KOJI UTIČU NA SILIRANJE TRAVE

- Vrenje
prva dva dana jače se aktiviraju sirćetne bakterije stvarajući sirćetnu kiselinu. Ph se smanjuje sa 6 na 4,2. Poslije trećeg dana sve više se aktiviraju mliječno-kisjelinske bakterije koje stvaraju mliječno-kiselu sredinu i tada naglo opada proizvodnja sirćetne kiseline.

Mliječno-kiselinsko vrenje se nastavlja unaredne dvije nedjelje dok se ne stabilizuju Ph vrijednost na 3,8 do 4,2, a temperatura se smanjuje na oko 28°C i time se proces vrenja završava.

Na pravilan proces vrenja utiče više faktora a glavni su:

- 1) Vlažnost mase za siliranje (70 – 75 %)
- 2) Stvaranje anaerobne sredine (pokrivka silaže mora da bude veoma dobra da bi došlo do što boljeg razlaganja ugljenih hidrata pomoću mliječno-kiselinjskih bakterija. U protivnom dolazi do pojave sirćetnog i alkoholnog vrenja i plijesni i gljivica).
- 3) Šećerni minimum (da bi se obezbijedila dobra aktivnost mliječnih bakterija potrebno je da silirani materijal sadrži od 6 do 9 % šećera u odnosu na apsolutnu suhu materiju).

PREDNOSTI SILIRANJA

1. Veoma mali gubici u procesu pripreme i korišćenja (oko 10 %);
2. Pripremanje silaže može se obavljati i kad je vrijeme oblačno i kad je hladno;
3. Za oko tri puta bolje se iskorišćava zapreminski prostor sa silažom nego sa sijenom;
4. Dobro spremljena i zaštićena silaža duže se može sačuvati kvantitativno i kvalitativno nego sijenom;
5. U procesu siliranja brže se oslobađaju livade od pokošene trave;
6. Korišćenjem silaže postiže se ujednačen sastav obroka u dužem periodu što doprinosi stabilnijoj proizvodnji mlijeka

NEDOSTACI SILIRANJA

1. U toku siliranja javljaju se određeni gubici;
2. Silaža praktično ne može biti predmet kupoprodaje (lako se kvari i teška je za transport);
3. Siliranje zahtijeva velike početne investicije;
4. Pri upotrebi silaže lošeg kvaliteta mogu se javiti neki zdravstveni problemi kod životinja;
5. Korišćenje silaže kod krava muzara utiče negativno na zrenje kvalitetnih sireva.